

ໂຄງການສົ່ງເສີມ ການຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບທີ່ດິນ LIFE

ຜົນການຝຶກອົບຮົມຂອງໂຄງການ ໄລຟ໌
ໃນການເປັນຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ສິດຕາມປະເພນີ ແລະ
ການນຳໃຊ້ໃນກິດຈະກຳ ຂອງອົງການ ນິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ (MCC)

ບົດລາຍງານກໍລະນີສຶກສາ
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ເດືອນ ກັນຍາ, 2021

ລາຍງານໂດຍ:
ເພັດສາຄອນ ສົມຟອງບຸດຕະຂັນ, ທີ່ປຶກສາເອກະລາດ

ດ້ວຍການຮ່ວມມືຈາກທີມງານ ໂຄງການ ໄລຟ໌:
ເພັດດາວັນ ສີປະເສີດ, ເລໂນນ ບຸນເພັງ, ວິສຸດາ ແກ້ວເມືອງທອງ, ເລນາ ວິໄລເພັດ

ສາລະບານ

ຄວາມເປັນມາໂດຍລວມ	1
ກໍລະນີສຶກສາ.....	2
I. ສິ່ງທີ່ຮຽນຮູ້ຈາກກໍລະນີສຶກສາ	3
1. ການຄອບຄອງ ແລະ ສິດນໍາໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີໃນບ້ານ	3
2. ການຄອບຄອງ ແລະ ກໍາມະສິດທີ່ດິນຕາມປະເພນີຂອງບຸກຄົນ	4
3. ການຄອບຄອງ ແລະ ນໍາໃຊ້ດິນລວມໝູ່ຕາມປະເພນີໃນບ້ານ	4
II. ບັນຫາ ຫຼື ຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນໃນການນໍາໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີ	6
1. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງບຸກຄົນກັບບຸກຄົນ	6
2. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງບຸກຄົນກັບພາກເອກະຊົນ.....	6
3. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງກຸ່ມບຸກຄົນ, ບ້ານ ກັບລັດ ແລະ ຕໍາຫຼວດ.....	7
4. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງຊາຍແດນບ້ານຕໍ່ບ້ານ	7
III. ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງໂຄງການ ໄລຟ ແລະ ອົງການມິດຕະພາບເມັນ	
ໂນນາຍໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ	8
1. ການຝຶກອົບຮົມກົດໝາຍທີ່ດິນ ແລະ ການນໍາໃຊ້ໃນບ້ານ	8
2. ການຝຶກອົບຮົມການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ແລະ ການນໍາໃຊ້ຂອງຄະນະໄກ່ເກ້ຍ	9
3. ສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ທາງອອກ.....	10
IV. ຜົນການຝຶກອົບຮົມຂອງໂຄງການໄລຟ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ	11
ຄໍາຂອບໃຈ	15
ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ 1: ຈຳນວນຜູ້ສໍາພາດ.....	16
ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ 2: ເອກະສານທີ່ດິນ (ຈາກຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມສໍາພາດ)	16

ຄວາມເປັນມາໂດຍລວມ

ໂຄງການ ໄລຟ ແລະ ອົງການ ມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ມີຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມມືກັນ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ການໃຫ້ຄວາມຮູ້ຊຸມຊົນ ກ່ຽວກັບກົດໝາຍທີ່ດິນ ແລະ ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ໂດຍທີ່ ໄລຟ ເປັນຜູ້ຝຶກອົບຮົມ ແລະ ໃຫ້ຄໍາປຶກສາແບບຕໍ່ເນື່ອງ ໃນການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ແກ່ພະນັກງານ ອົງການ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມງານພາກລັດ. ເດືອນ ກັນຍາ ປີ 2020 ໂຄງການໄລຟ ໄດ້ຈັດຝຶກອົບຮົມ ທັກສະທີ່ຫຼາກຫຼາຍໃນການເປັນຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ຕໍ່ການເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍທີ່ດິນ ເປັນຕົ້ນແມ່ນສິດທິຕາມປະເພນີ ແລະ ສິດທິຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ໃຫ້ແກ່ພະນັກງານ ອົງການ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມງານພາກລັດ ຈຳນວນ 23 ທ່ານ (ຍິງ 08 ທ່ານ) ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນ ຄູ່ຮ່ວມງານພາກລັດຂັ້ນເມືອງ ຈາກ 04

ໄລຟ ເປັນໂຄງການໜຶ່ງ ທີ່ເຮັດວຽກ ກ່ຽວກັບການປຸກຈິດສໍານຶກດ້ານກົດໝາຍ ດ້ວຍຮູບການຮ່ວມມືກັບຄູ່ຮ່ວມງານ ບົນພື້ນຖານຄວາມເທົ່າທຽມກັນ. ໄລຟ ແມ່ນສະມາຊິກຂອງ ກຸ່ມແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນເລື່ອງທີ່ດິນ (LIWG) ແລະ ຢູ່ພາຍໃຕ້ອົງການ ບ້ານຈຸດສຸມສາກົນ (VFI). ປະຈຸບັນໂຄງການ ໄລຟ ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນທຶນຈາກ ສະຫະພາບ ເອີຣົບ. ຄູ່ຮ່ວມງານ ຂອງ ໄລຟ ມີ: CARE, CCL, CORD, FAO, GAPE, GIZ, Helvetas, JVC, MCC, Oxfam, VFI, World Renew, RRDPA, PSNUA ແລະ ອົງການອື່ນໆ ທີ່ເປັນ ສະມາຊິກຂອງ ກຸ່ມແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນເລື່ອງທີ່ດິນ. ຄູ່ຮ່ວມງານຫຼັກພາກລັດແມ່ນ ກົມຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນກະສິກໍາ (DALaM), ກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້. ເປົ້າໝາຍລວມ ຂອງໂຄງການ ໄລຟ ແມ່ນ **“ການເຊື່ອມສານ”** ວຽກງານທີ່ດິນເຂົ້າໃນກິດຈະກຳຂອງອົງການຄູ່ຮ່ວມງານ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ກັບຜູ້ຄອບຄອງທີ່ດິນ ແລະ ຄອບຄົວຊາວກະສິກອນຂະໜາດນ້ອຍ ໃຫ້ມີຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະ ຄ້າປະກັນການ ຄອບຄອງທີ່ດິນ ໃນໄລຍະຍາວ. ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍດັ່ງກ່າວ ໄລຟ ປະຕິບັດວຽກງານຜ່ານ ກິດຈະກຳ ສ້າງຄວາມອາດ ສາມາດ ກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ ແລະ ນິຕິກຳທີ່ສໍາຄັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນ ທໍາມະຊາດໃຫ້ກັບ ອົງການ ຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ, ຄູ່ຮ່ວມພັດທະນາ, ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຂອງລັດຖະບານ ແລະ ພາກເອ ກະຊົນ. ພາບວິດີໂອ ກ່ຽວກັບໂຄງການໄລຟ ສາມາດເຂົ້າເບິ່ງໄດ້ທີ່: <https://bit.ly/3sMDQ6R>

ຫ້ອງການ. ນອກຈາກນັ້ນແລ້ວ ໃນເດືອນ ມິຖຸນາ ປີ 2021 ໂຄງການ ໄລຟ ຍັງໄດ້ຈັດການຝຶກອົບຮົມທາງອອນລາຍ ເພື່ອທວນຄືນ ແລະ ໃຫ້ຄໍາປຶກໃນການຮັບມືກັບບັນຫາ ທີ່ທີມ ງານຂອງອົງການພົບພໍ້ ເວລາເຮັດວຽກຕົວຈິງ ແລະ ລວມທັງທັກສະການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນໃນຊຸມຊົນ.

ອົງການ ມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ເປັນອົງການພັດທະນາສາກົນ ທີ່ບໍ່ຫວັງຜົນກຳໄລ ແລະໄດ້ຮ່ວມມືກັບພາກລັດໃນການ ເຮັດວຽກພັດທະນາຊຸມຊົນຫລາຍຂະແໜງການ ຕັ້ງແຕ່ປີ 1975. ປະຈຸບັນ ອົງການ ໄດ້ເຊັນບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈ ຮ່ວມກັບ ພະແນກກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ແຂວງ ຊຽງຂວາງ ໃນນາມຕາງໜ້າໃຫ້ແກ່ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ເພື່ອຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂຄງການ **“ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃນການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແລະ ດິນກະສິກຳ ເພື່ອການພັດທະນາ ແບບຍືນຍົງ ຢູ່ ເມືອງແປກ ແຂວງ ຊຽງຂວາງ”** ເຊິ່ງເລີ່ມແຕ່ເດືອນ ພຶດສະພາ ປີ 2020 ແລະ ຈະສິ້ນສຸດ ເດືອນ ມີນາ ປີ 2023. ກິດຈະກຳຫຼັກຂອງໂຄງການແມ່ນ 1.) ເຜີຍແຜ່ກິດໝາຍ, ນິຕິກຳ ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ, ດິນກະສິກຳ ແລະ ອອກໃບຢັ້ງຢືນທີ່ດິນກະສິກຳ, 2.) ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ແກ່ຄະນະໄກ່ເກຍຂັ້ນແຍ່ງຂັ້ນເມືອງ ແລະ ບ້ານ. ກິດຈະກຳເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ດຳເນີນຢູ່ 60 ບ້ານໃນເມືອງ ແປກ ແຂວງ ຊຽງຂວາງ ໂດຍມີ 04 ຫ້ອງການຫຼັກຂັ້ນເມືອງ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳ ຮ່ວມກັບ ອົງການເຊັ່ນ ຫ້ອງການ ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້, ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຫ້ອງການຍຸຕິທຳ ແລະ ສະຫະພັນແມ່ຍິງ.

ກໍລະນີສຶກສາຄັ້ງນີ້ໄດ້ຮຽນຮູ້ກັບ 03 ບ້ານເປົ້າໝາຍ ທີ່ໄດ້ຝຶກອົບຮົມ ກ່ຽວກັບ ກິດໝາຍທີ່ດິນ, ໃນນີ້ລວມທັງສິດຕາມປະເພນີ, ສິດຕໍ່ກຳມະສິດທີ່ດິນ ແລະ ວິທີການແກ້ໄຂຂັ້ນແຍ່ງໃຫ້ກັບບ້ານ.

ຮູບ 1: ບ້ານ ລາດບວກ, ເຈດີໂນນ ບຸນເພັງ

ຮູບ 2: ກຸ່ມແມ່ຍິງບ້ານ ຍອດງື່ມ, ©ເພັດສາຄອນ ສົມພອງບຸດຕະຂັນ

ກໍລະນີສຶກສາ

ພື້ນທີ່ເກັບກຳຂໍ້ມູນ: ບ້ານ ສັງໄຂ, ບ້ານ ຍອດງື່ມ ແລະ ບ້ານ ລາດບວກ, ເມືອງແປກ ແຂວງຊຽງຂວາງ

ວິທີການເກັບກຳຂໍ້ມູນ: ສືນທະນາພະນັກງານອົງການ ແລະ ທີມງານເມືອງ, ສຳພາດອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ, ຊາວບ້ານ ກຸ່ມຍິງ-ຊາຍ, ສຳພາດບຸກຄົນຊາຍ-ຍິງ ຜູ້ທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມການຝຶກອົບຮົມ. ເກັບກຳຂໍ້ມູນແບບຄຸນນະພາບ, ເນັ້ນການສື່ສານ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມ, ເອົາໃຈໃສ່ເພື່ອຮັບປະກັນ ການມີສ່ວນຂອງຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານ ອາຍຸ, ເພດ, ສະຖານະທາງສັງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດ.

ຈຳນວນຜູ້ສຳພາດ: ພະນັກງານ ອົງການມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ 04 (ແມ່ຍິງ 0), ພະນັກງານເມືອງ 08 (ແມ່ຍິງ 3), ຂັ້ນບ້ານມີ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຝຶກອົບຮົມ 44 (ແມ່ຍິງ 25), ຜູ້ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມຝຶກອົບຮົມ 40 (ແມ່ຍິງ 23).

	ບ້ານ ສັງໄຂ	ບ້ານ ຍອດງື່ມ	ບ້ານ ລາດບວກ
--	------------	--------------	-------------

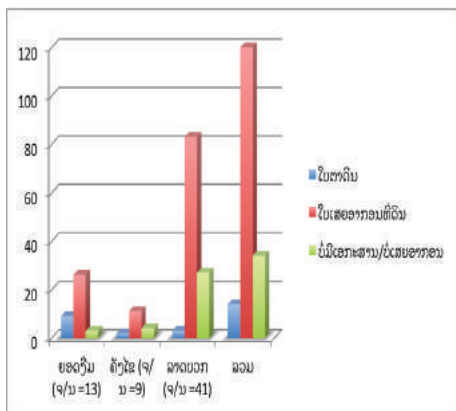

ບ້ານ ແລະ ກຸ່ມ ຊົນເຜົ່າ	ສ້າງປີ 1993, ມີເຜົ່າລາວ, ກຶມມຸ, ມົ້ງ ແລະ ຜູ້ໄທ.	ສ້າງປີ 1975, ຕັ້ງຊື່ບ້ານປີ 2013. ມີ 3 ເຜົ່າ: ລາວ, ຜູ້ໄທ ແລະ ມົ້ງ.	ບ້ານດັ້ງເດີມ ແລະ ແຍກຈາກ ບ້ານສີເມືອງ ປີ 2001. ເຜົ່າລາວ (ພວນ)
ປະຊາກອນ ແລະ ການດຳລົງຊີວິດ	3,468 ຄົນ (ແມ່ຍິງ 1,688). ສ່ວນຫຼາຍ ອາຊີບ ພະນັກງານ, ຄ້າຂາຍ, ເຮັດນາ	3,422 ຄົນ (ແມ່ຍິງ 1,667), 682 ຄອບຄົວ. ອາຊີບສ່ວນ ຫຼາຍເຮັດສວນ, ໄຮ່, ນາ ແລະ ລ້ຽງສັດ	277 ຄົນ (ແມ່ຍິງ 129). ອາຊີບສ່ວນຫຼາຍເຮັດນາ, ສວນ, ໄຮ່ ແລະ ລ້ຽງສັດ
ເນື້ອທີ່ບ້ານ	4.700 ຣຕ (ຂໍ້ມູນເກົ່າ) ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ກວມ 27%	18.608 ຣຕ (ຂໍ້ມູນເກົ່າ). ໃບຕາດິນຖາວອນ ດິນປູກສ້າງ ໄດ້ 20%, ດິນກະສິກາ 5% (ຕົວເລກຄາດຄະເນ)	1.600 ຣຕ (ກະຕວງເອົາ), ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ກວມຫຼາຍກວ່າ 60%
ລະບົບທາງສັງຄົມ	ສືບສາຍຍາດຜ່ານທາງຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງ	ສືບສາຍຍາດຜ່ານທາງຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງ	ສືບສາຍຍາດຜ່ານທາງແມ່ຍິງ

I ສິ່ງທີ່ຮຽນຮູ້ຈາກກໍລະນີສຶກສາ

1. ການຄອບຄອງ ແລະ ສິດນຳໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີໃນບ້ານ

ການຄອບຄອງ ແລະ ສິດນຳໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີໃນບ້ານສຶກສາ ໄດ້ປະຕິບັດມາແຕ່ລຸ້ນປູ່ຢ່າ ແລະ ພໍ່ແມ່ຈົນຮອດປະຈຸ
ບັນ ບໍ່ວ່າຈະເປັນດິນບຸກຄົນ, ດິນລວມໝູ່ ຫຼື ເຂດແດນບ້ານຮ່ວມກັບບ້ານອື່ນ. ຜູ້ສຳພາດສາມບ້ານ ບອກວ່າ ຊາວ
ບ້ານນຳໃຊ້ດິນດ້ວຍການສືບທອດ ມູນມໍຣະດົກມາຈາກພໍ່ແມ່, ຈັບຈອງ ແລະ ນຳໃຊ້ດິນດັ່ງກ່າວມາເປັນເວລາຫຼາຍປີ.

ຮູບ 3: ເອກະສານຢັ້ງຢືນທີ່ດິນໃນກຸ່ມສຶກສາ

ຊາວບ້ານຍັງບໍ່ທັນມີໃບຕາດິນຖາວອນ ແລະ ສ່ວນ
ຫຼາຍແມ່ນມີໃບ ແຈ້ງເສຍອາກອນທີ່ດິນ, ອີກສ່ວນ
ໜຶ່ງແມ່ນບໍ່ມີເອກະສານທີ່ດິນ ເລີຍ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເສຍ
ອາກອນ (ກະລຸນາເບິ່ງລາຍລະອຽດໃນ ຮູບ 3).
ສ່ວນໃບຕາດິນຖາວອນມີໜ້ອຍທີ່ສຸດ ແລະ ພົບເຫັນ
ສ່ວນ ໜຶ່ງໃນບ້ານຍອດງື່ມ, ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ທີ່ບໍ່ໄດ້
ເສຍອາກອນ ແລະ ບໍ່ມີເອກະສານທີ່ດິນພົບເຫັນໃນ
ບ້ານ ລາດບວກ ຫຼາຍກວ່າ ບ້ານ ຍອດງື່ມ ແລະ
ຄັງໄຂ. ສ່ວນຕົວ ເລກໝົດບ້ານ ຂອງຈຳນວນຕອນ
ດິນ, ເອກະສານທີ່ດິນ ແລະ ດິນຈັບ ຈ່ອງທີ່ ໃຊ້ມາ
ຫຼາຍປີ ແມ່ນບໍ່ ທັນມີສະ ຖິຕິທີ່ເປັນ ທາງການ ໃນ
ບ້ານເທື່ອ.

ສອງໃນສາມບ້ານທີ່ສຶກສາເຊັ່ນ ບ້ານຄັງໄຂ ແລະ ບ້ານ
ຍອດງື່ມ ສຳລັບເຜົ່າມົ້ງແມ່ນປະຕິບັດ ລະບົບການ ສືບ

ແມ່ນປະຕິບັດ ຄືກັບຊົນເຜົ່າ ລາວ ໃນບ້ານຄັງໄຂ ແລະ ຍອດງຸ່ມ ຄືສືບທອດສາຍຍາດທາງແມ່ຍິງ. ດິນລວມໝູ່ ແລະ ເຂດແດນບ້ານແມ່ນຄອບຄອງ ໂດຍ ເຖົ້າແກ່ແນວໂຮມ, ຫົວໜ້າ ສິ່ງຊາວ ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ. ສຳລັບການ ຄອບຄອງ ແລະ ກຳມະສິດໃນ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງບຸກຄົນ ແລະ ລວມໝູ່ມີດັ່ງນີ້.

2. ການຄອບຄອງ ແລະ ກຳມະສິດທີ່ດິນຕາມປະເພນີຂອງບຸກຄົນ

ຮູບ 4: ກຸ່ມອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ ບ້ານຍອດງຸ່ມ,
©ເພັດສາຄອນ ສົມຟອງບຸດຕະຂັນ

ລະບົບການປະຕິບັດທາງສັງຄົມ ມີອິດທິພົນ ສິ່ງຕໍ່ດ້ານສິດຄອບຄອງທີ່ດິນ ແລະ ຄວາມ ເປັນ ເຈົ້າຂອງຕໍ່ກຳມະສິດທີ່ດິນນັ້ນໆ ເຈົ້າ ຂອງກຳ ກະສິດທີ່ດິນ ມີສິດໃນການຕັດສິນ ການມອບ ໂອນ ແລະ ນຳໃຊ້ທີ່ດິນ. ດິນ ສ່ວນຕົວ ຫຼື ດິນຄອບຄົວ ແມ່ນຮູບແບບ ນຶ່ງທີ່ປະຕິບັດສືບຕໍ່ ກັນມາຕາມປະເພນີ. ໃນ ບ້ານສຶກສາພົບວ່າ ບ້ານ ຄັງໄຂ ແລະ ບ້ານ ຍອດງຸ່ມ ເຜົ່າລາວ ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວດິນແມ່ນ ສືບທອດຜ່ານແມ່ຫາລູກສາວ ໝາຍຄວາມ ວ່າ ການສືບທອດຜ່ານທາງ ແມ່ຍິງ ແມ່ນ ການເອົາລູກສາວລ້ຽງເຮືອນ, ດິນເຮືອນ ແລະ ດິນການຜະລິດສ່ວນໜຶ່ງ ແມ່ນມອບ ຈາກແມ່ສູ່ລູກສາວ, ກຳມະສິດໃນການຄອບ ຄອງທີ່ດິນ ຂອງບຸກຄົນ ຕົກເປັນຂອງແມ່ຍິງ

ສ່ວນຫຼາຍ ແລະ ຊື່ໃນເອກະສານທີ່ດິນອອກຊື່ແມ່ຍິງ ແຕ່ກໍມີຊື່ຜູ້ຊາຍ (ຊື່ຜົວ) ໃນບາງ ກໍລະນີ. ເຜົ່າມົ້ງແມ່ນສືບທອດ ມໍລະດົກທີ່ດິນຜ່ານພໍ່ສູ່ລູກຊາຍ ກຳມະສິດໃນການຄອບຄອງທີ່ດິນ ຕົກຢູ່ກັບຜູ້ຊາຍ ແລະ ຊື່ ໃນເອກະສານທີ່ດິນ ແມ່ນອອກຊື່ຜູ້ຊາຍ (ຊື່ຜົວ). ສຳລັບ ປະຊາຊົນບ້ານ ລາດບວກ ແມ່ນເອົາລູກສາວ ລ້ຽງເຮືອນ, ດິນການຜະລິດ ມອບໃຫ້ທັງລູກຍິງ ແລະ ລູກຊາຍ ແຕ່ລູກສາວຜູ້ທີ່ລ້ຽງເຮືອນຈະໄດ້ ດິນເຮືອນ ແລະ ດິນປະເພດອື່ນຫຼາຍກວ່າ ລູກຄົນອື່ນ. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ເຖິງແມ່ນວ່າດິນໄດ້ມາຈາກທາງຝ່າຍແມ່ຍິງ ແຕ່ ອຳນາດໃນການ ຄອບຄອງທີ່ດິນ ແມ່ນຂຶ້ນ ກັບຜູ້ຊາຍ ສຳລັບການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ເນື່ອງຈາກການ ປະຕິບັດຕາມຮີດຄອງ ປະເພນີ ແລະ ໂຄງສ້າງການ ປົກຄອງທາງສັງຄົມທີ່ຖືຜູ້ຊາຍ ຫຼື ຜົວເປັນຫົວໜ້າຄອບຄົວ.

3. ການຄອບຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ດິນລວມໝູ່ຕາມປະເພນີໃນບ້ານ

ຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນຈາກການສຶກສາ ລາຍງານວ່າ ດິນລວມບ້ານ ຫຼື ດິນລວມໝູ່ທີ່ເຄີຍໃຊ້ຕາມປະເພນີໃນເມື່ອກ່ອນ ນັບມືນັບ ລົດລົງ ຍົກເວັ້ນບ້ານທີ່ມີການຈັດສັນທີ່ດິນ ແລະ ກຳໜົດເຂດປ່າຂອງບ້ານໃນເມື່ອກ່ອນ. ດິນທີ່ຍັງເປັນຂອງລວມໝູ່ກໍຄື ເຂດປ່າໄມ້ ບ້ານ ແລະ ເຂດນີ້ຄຸ້ມຄອງໂດຍອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ ແລະ ຫົວໜ້າສິ່ງຊາວ. ເມື່ອກ່ອນການປະຕິບັດ ຕາມປະເພນີແມ່ນ ທຸກຄົນມີສິດຄອບຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້. ທຸກຄົນສາມາດເຂົ້າເຖິງ ແລະ ນຳໃຊ້ທຸກພື້ນທີ່ໃນເຂດບ້ານ ແລະ ລວມທັງບ້ານອື່ນ ດ້ວຍການຕົກລົງໂດຍບໍ່ຕ້ອງມີເອກະສານຢັ້ງຢືນ ເພື່ອການຜະລິດກະສິກຳ, ລ້ຽງສັດ ແລະ ໃຊ້ເປັນບ່ອນຫາອາຫານຕາມທຳມະຊາດ. ການຈັດສັນທີ່ດິນໃນບ້ານຄັງໄຂໃນຫຼາຍປີຜ່ານມາ ຫຼັງການຈັດສັນທີ່ດິນ ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານໄດ້ມອບສິດຄອບຄອງທີ່ດິນໃຫ້ແຕ່ລະໜ່ວຍເປັນຜູ້ ປົກປັກຮັກສາຄຸ້ມຄອງໃນເມື່ອກ່ອນ, ປະຈຸບັນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ

ຮູບ 5: ກິມແມ່ຍິງຢູ່ ບ້ານ ຄັງໄຂ ©ເພັດສາຄອນ

ໄດ້ກາຍເປັນການຄອບຄອງຂອງບຸກຄົນ. ບ້ານຍອດຕຶ້ມກໍ່ເຊັ່ນກັນ ດິນລວມບ້ານໃນເມື່ອກ່ອນ ໄດ້ມີການຈັບຈອງຂອງບຸກຄົນສໍາລັບເຮັດສວນ ຫຼື ຄັງລ້ຽງສັດໃຫຍ່ ແລະ ໄດ້ກາຍເປັນຂອງບຸກຄົນ. ທັງສາມບ້ານທີ່ລົງ ສຶກສາພົບວ່າ ດິນລວມຂອງບ້ານປະຈຸບັນມີໜ້ອຍ ຍ້ອນຂະບວນການປ່ຽນແປງຮູບແບບກໍາມະສິດການນໍາໃຊ້ດິນ ແບບລວມໝູ່ໃນເມື່ອກ່ອນ ກາຍມາເປັນກໍາມະສິດສ່ວນບຸກຄົນໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ປົກປ້ອງທີ່ດິນໂດຍອີງໃສ່ ກົດໝາຍເປັນຫຼັກ. ຊັບພະຍາກອນທໍາມະຊາດກໍ່ລົດລົງຫຼາຍ ເມື່ອທຽບໃສ່ເມື່ອກ່ອນ ເນື່ອງຈາກພື້ນທີ່ປ່າໄມ້ ແລະ ຄັງຫລຸດລົງ, ພ້ອງດຽວກັນນີ້ ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຕົວເມືອງ, ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງພົນລະເມືອງ ແລະ ການຫາເພື່ອເປັນ ສິນຄ້າ ກໍ່ເປັນປັດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ຊັບພະຍາກອນຫຼຸດລົງ.

ບ້ານລາດບວກ ເປັນບ້ານທີ່ຍັງມີດິນລວມໝູ່ ແລະ ນໍາໃຊ້ຕາມປະເພນີ ຫຼາຍກວ່າບ້ານຄັງໄຂ ແລະ ບ້ານ ຍອດຕຶ້ມ. ພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວເປັນປ່າ ແລະ ດິນຄັງລວມຂອງບ້ານ. ຊາວບ້ານຍັງສາມາດເຂົ້າໄປນໍາໃຊ້ ເພື່ອຫາອາຫານຕາມທໍາມະຊາດໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ. ອໍານາດ ການປົກຄອງບ້ານເປັນໜ່ວຍງານຄຸ້ມຄອງຮ່ວມກັບປະຊາຊົນພາຍໃນບ້ານ. ນະໂຍບາຍຂອງເມືອງ ແລະ ແຂວງ ໃນການເພີ່ມເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ ແລະ ຮັກສາປ່າເຂດຍອດນໍ້າ, ອານາດການປົກຄອງເມືອງ ແລະ ແຂວງ ໄດ້ກໍານົດເຂດປ່າ ແລະ ດິນລວມຂອງບ້ານເປັນເຂດປ່າສະຫງວນ ເຊິ່ງສ່ວນໜຶ່ງກວມເອົາດິນເຮືອນ ແລະ ດິນການຜະລິດຂອງປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ນໍາໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີມາຫຼາຍລຸ້ນ. ການກໍາໜົດເຂດປ່າສະຫງວນນີ້ ຍັງບໍ່ທັນມີການແຈ້ງການລະອຽດຕໍ່ກັບ ອໍານາດການປົກຄອງ ແລະ ປະຊາຊົນພາຍໃນບ້ານເທື່ອ.

I ບັນຫາຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນ ແລະ ການນໍາໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີ

ຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນ ເປັນຂໍ້ຂັດແຍ່ງອັນດັບສອງ ຮອງຈາກຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງຄອບຄົວຜົວເມຍ ເປັນຕົ້ນແມ່ນຢູ່ບ້ານ ຄັງໄຂ ແລະ ບ້ານ ຍອດງຸ້ມ, ແຕ່ຂໍ້ຂັດແຍ່ງຄອບຄົວນີ້ ບໍ່ໄດ້ຮັບການລາຍງານຈາກຜູ້ສໍາພາດບ້ານລາດບວກ. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນລະຫວ່າງບຸກຄົນກັບບຸກຄົນ, ບຸກຄົນກັບເອກະຊົນ, ກຸ່ມບຸກຄົນກັບລັດ/ຕໍາຫຼວດ ແລະ ຊາຍແດນລະ ຫວ່າງບ້ານຕໍ່ບ້ານ ດັ່ງຈະກ່າວຕໍ່ໄປນີ້.

1. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງບຸກຄົນກັບບຸກຄົນ

ການນໍາໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີໃນເມື່ອກ່ອນ ທີ່ອາໄສການຕົກລົງດ້ວຍຄໍາເວົ້າ ແລະ ນໍາໃຊ້ຮູບແບບກໍາມະສິດທີ່ດິນ ທີ່ບໍ່ມີ ເອກະສານເປັນລາຍລັກອັກສອນ ເປັນເຫດອັນນຶ່ງທີ່ນໍາໄປສູ່ການເກີດຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງດ້ານທີ່ດິນ ເຊັ່ນວ່າ ການໃຊ້ຕົ້ນໄມ້, ຫ້ວຍນໍ້າ, ໂນນພູ ແລະ ບວກຂຸມເປັນຫຼັກເຂດແດນຂອງດິນ. ເມື່ອເຄື່ອງໝາຍເຫຼົ່ານີ້ມີການປ່ຽນແປງ, ພໍແມ່ຜູ້ໃຊ້ດິນ ເສຍຊີວິດ, ເມື່ອດິນມີຄ່າເພີ່ມຂຶ້ນ, ຕົວເມືອງມີການຂະຫຍາຍຕົວ, ການພັດທະນາເສດຖະກິດຍັບເຂົ້າຫາຕົວເມືອງ, ບວກກັບການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງພົນລະເມືອງໃນບ້ານ ໄດ້ພາໃຫ້ເກີດຂໍ້ຂັດແຍ່ງຂຶ້ນຫຼາຍກວ່າຜ່ານມາ. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ການ ພັດທະນາທາງດ້ານເສດຖະກິດ ເປັນສາເຫດອັນນຶ່ງທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີຜູ້ຮັງ ແລະ ຜູ້ມີໜ້ອຍ, ຜູ້ຮຽນຮູ້ສູງ ແລະ ບໍ່ໄດ້ ຮຽນສູງ ທີ່ພາໃຫ້ເກີດ ຊ່ອງວ່າງຄວາມສໍາພັນເຊິ່ງ ອໍານາດທີ່ແຕກໂຕນກັນຫຼາຍເມື່ອທຽບໃສ່ເມື່ອກ່ອນ ແລະ ສິ່ງຜົນ ໃຫ້ເກີດການເອົາລົດເອົາ ປຽບກັບຜູ້ທີ່ ດ້ອຍກວ່າ.

ຮູບແບບຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງບຸກຄົນ ມີຫຼາຍຮູບ ແບບ ເຊັ່ນ: ຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງເອື້ອຍ ອ້າຍ ນ້ອງດຽວກັນ ທີ່ພົວພັນເຖິງການຍາດມູນມໍຣະດົກ ທີ່ດິນ, ລະຫວ່າງຄອບຄົວພາຍໃນ ແລະ ນອກບ້ານ ທີ່ມີດິນຕິດກັນ ທັງປະຊາຊົນ ແລະ ພະນັກງານ. ທີ່ດິນທີ່ເກີດຂໍ້ຂັດແຍ່ງສ່ວນຫຼາຍແມ່ນກ່ຽວກັບດິນ ເຮັດການຜະລິດກະສິກໍາ ທີ່ຍັງບໍ່ທັນມີ ໃບຕາດິນຖາວອນ. ສໍາລັບຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນໃນ ບ້ານ ລາດບວກ ແມ່ນແຕກຕ່າງຈາກ ບ້ານ ຄັງໄຂ ແລະ ບ້ານ ຍອດງຸ້ມ. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ໃນບ້ານນີ້ທີ່ພື້ນແດນແມ່ນ ການຍາດແຍ່ງການນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາກອນນໍ້າ ແລະ ໄມ້ໃນເຂດພື້ນທີ່ປ່າໄມ້ບ້ານ ສ່ວນຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງດ້ານທີ່ດິນ ແມ່ນມີການຍັບເຂດແດນກັນແຕ່ບໍ່ຖື ເປັນບັນຫາໃຫຍ່ ເພາະຊຸມຊົນຍັງດໍາລົງ ຊີວິດຕາມ ປະເພນີ ແລະ ຢູ່ຮ່ວມກັນແບບຍາດພື້ນຖານ.

2. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງບຸກຄົນກັບພາກເອກະຊົນ

ການເກີດຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງບຸກຄົນ ກັບພາກເອກະຊົນ ປັດໃຈ ຫຼັກ ແມ່ນຍ້ອນການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້ກ່ຽວ ກັບສິດນໍາ ໃຊ້ ທີ່ດິນຕາມປະເພນີ ທີ່ລະບຸໃນກົດ ໝາຍຂອງປະຊາຊົນຍັງ ບໍ່ຈະ ແຈ້ງ ຈິ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດມີການບໍ່ເຄົາລົບສິດນັ້ນ, ບໍ່ມີເອກະ ສານຢັ້ງຢືນ ທີ່ດິນທີ່ລະບຸຫຼັກໝາຍເຂດແດນທີ່ຊັດເຈນ ແລະ ຜູ້ປະ ກອບການ ເອກະຊົນຍັງບໍ່ຮູ້ສິດການຄອບຄອງທີ່ດິນຕາມປະເພນີ ຂອງປະຊາ ຊົນ ຫຼື ຂອງບຸກຄົນ, ຜູ້ທີ່ມີເອກະສານທີ່ດິນແຕ່ ຍັງຂາດຄວາມ ຮັບຜິດຊອບ ຄືບໍ່ເກັບຮັກສາໃນທີ່ປອດໄພ ແລະ ບໍ່ທັນໃຫ້ຄວາມ ສໍາຄັນກັບເອກະສານທີ່ດິນ. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງເກີດ

ຮູບ 6: ທາງເຂົ້າ ບ້ານ ຄັງໄຂ
©ທ້າວ ວິໄຊ ສຸດທິວົງ

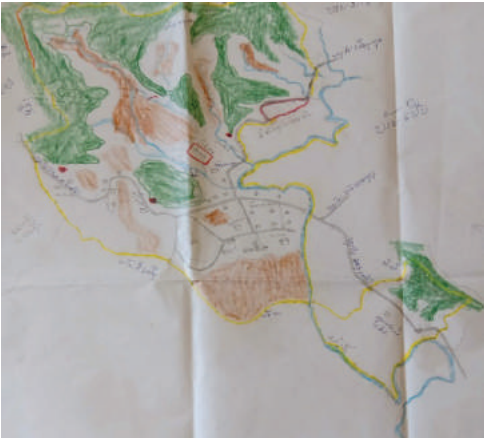
ຂຶ້ນສ່ວນຫຼາຍແມ່ນ ເກີດຈາກການພັດທະນາທາງດ້ານພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ເຊັ່ນ: ການສ້າງ ຕາມາງໄຟຟ້າ, ຖະໜົນຫົນທາງ, ລະບົບການບໍລິການ ທະນາຄານ ທຸລະກິດ ແລະ ປ່າໄມ້. ລັກສະນະຂໍ້ຂັດແຍ່ງເຫຼົ່ານີ້ພົບ ເຫັນໃນ ບ້ານ ຄັງໄຂ ແລະ ບ້ານຍອດງຸ່ມ.

3. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງກຸ່ມບຸກຄົນ, ບ້ານ ກັບລັດ ແລະ ຕໍາຫຼວດ

ຈາກສາມບ້ານທີ່ລົງສຶກສາ ມີບ້ານຄັງໄຂ ແລະ ບ້ານ ຍອດງຸ່ມ ໄດ້ລາຍງານກ່ຽວກັບຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງກຸ່ມບຸກຄົນ ແລະ ບ້ານກັບພາກສ່ວນລັດ ແລະ ຕໍາຫຼວດ ເປັນຕົ້ນແມ່ນ ການສ້າງວິທະຍາໄລໃນບ້ານຄັງໄຂ ທີ່ກວມເອົາດິນລວມຂອງບ້ານ ແລະ ດິນຊາວບ້ານຈຳນວນໜຶ່ງທີ່ໄດ້ນຳໃຊ້ດິນຕາມປະເພນີມາເປັນເວລາຫຼາຍປີ ແຕ່ເນື່ອງຈາກບໍ່ມີເອກະສານທີ່ດິນ (ໃບຕາດິນ) ບ້ານ ແລະ ກຸ່ມບຸກຄົນຈຶ່ງຂາດເອກະສານ ໃນການຮຽກຮ້ອງສິດຕາມກົດໝາຍ ແລະ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ ຍັງແກ້ໄຂບໍ່ທັນຕົກໃນປະຈຸບັນ. ອີກບັນຫານຶ່ງແມ່ນ ການຂະຫຍາຍເຂດແດນຂອງກອງເສຍອົງຄະ (ຕໍາຫຼວດ) ທີ່ກວມເອົາດິນລວມຂອງບ້ານ ແລະ ດິນປະຊາຊົນສ່ວນໜຶ່ງ ກໍ່ຍັງເປັນບັນຫາຄຸມເຄືອ. ນອກຈາກນີ້ ການກຳໜົດເຂດປ່າສະຫງວນ ເພື່ອເປັນເຂດປ້ອງກັນຍອດນ້ຳໃນ ບ້ານ ລາດບວກ ເປັນບັນຫາທີ່ບໍ່ທັນໄດ້ຮັບຄວາມ ກະຈ່າງແຈ້ງຈາກທາງເມືອງ ແລະ ແຂວງ ທີ່ປົກຫລັກແດນກວມເອົາ ບ້ານເຮືອນ ແລະ ດິນກະສິກຳ ຂອງປະຊາຊົນ ຈຳນວນນຶ່ງທີ່ນຳໃຊ້ມາແຕ່ລຸ້ນພໍ່ແມ່.

4. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງຊາຍແດນບ້ານຕໍ່ບ້ານ

ຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງເຂດແດນບ້ານຕໍ່ບ້ານ ເປັນບັນຫາຄ້າງຄາຢູ່ໃນສາມບ້ານທີ່ໄປສຶກສາ ຈາກເມື່ອກ່ອນທີ່ຊຸມຊົນໃນບ້ານໃຊ້ດິນລວມໝູ່ ໃນຮູບແບບກຳມະສິດລວມໝູ່ ຕາມປະເພນີ ທີ່ມີການຕົກລົງເຂດແດນບ້ານ ໂດຍອີງຕາມ ຮ່ອມພູ, ຄອງນ້ຳ, ສັນພູ ແລະ ຕົ້ນໄມ້. ການປ່ຽນແປງທາງພູມສັນຖານ ຍ້ອນການເຊາະເຈື່ອນ ແລະ ຕົ້ນໄມ້ຕາຍ ລວມທັງການໃຊ້ດິນ ຮ່ວມ ລະຫວ່າງບ້ານ ເພື່ອການຜະລິດໃນເມື່ອກ່ອນ ເປັນເຫດໃຫ້ບ້ານອື່ນໃຊ້ເປັນຂໍ້ອ້າງ ໃນການຍັບເຂດແດນບ້ານ. ບ້ານລາດບວກ ແມ່ນແຍກອອກຈາກບ້ານອື່ນ ແລະ ຍັງບໍ່ໄດ້ແບ່ງ ເຂດແດນບ້ານ ຈົນຮອດປະຈຸບັນ ເຊິ່ງນຳໄປສູ່ ຄວາມບໍ່ປອງດອງກັນ ລະຫວ່າງອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ ແລະ ປະຊາຊົນ. ປະຈຸບັນຍັງເກີດມີການ ບຸກລຸກການຕັດຕົ້ນໄມ້ ແລະ ໃຊ້ດິນກະສິກຳໃນພື້ນທີ່ຂອງບ້ານ ທີ່ເປັນດິນລວມໝູ່ ແລະ ດິນຂອງບຸກຄົນ. ຮູບແຕ້ມຈາກບ້ານ ລາດບວກ (ຮູບ 7) ຈຸດທີ່ໝາຍສີແດງສະແດງ ໃຫ້ເຫັນພື້ນທີ່ ທີ່ ມີຂໍ້ ຂັດແຍ່ງການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຕາມປະເພນີພາຍໃນບ້ານ ແລະ ເຂດແດນບ້ານຕໍ່ບ້ານອື່ນ.

ຮູບ 7: ແຜນທີ່ ບ້ານ ລາດບວກ

I ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງໂຄງການ ໄລຟີ ແລະ ອົງການມິດຕະພາບເມັນ ໂນນາຍໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ

ດັ່ງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງແລ້ວວ່າ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງດ້ານທີ່ດິນ ເປັນຂໍ້ຂັດແຍ່ງອັນດັບສອງ ໃນບ້ານທີ່ສຶກສາ. ຜູ້ສຳພາດທັງຍິງ ແລະ ຊາຍແລກປ່ຽນກັບທີມງານພວກເຮົາວ່າ ການໃຫ້ຄວາມຮູ້ຊຸມຊົນດ້ານກົດໝາຍທີ່ດິນ ແລະ ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ຈາກອົງການມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ແລະ ທີມງານເມືອງ ມີຄວາມສຳຄັນ ໃນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນພາຍໃນບ້ານ.

1. ການຝຶກອົບຮົມກົດໝາຍທີ່ດິນ ແລະ ການນຳໃຊ້ໃນບ້ານ

ການຝຶກອົບຮົມກົດໝາຍທີ່ດິນໃຫ້ບ້ານດຳເນີນເປັນເວລາສອງວັນ, ຈັດຢູ່ບ້ານໂພນສະຫວັນ ແລະ ເອົາບ້ານອື່ນມາຝຶກນຳ ກັນ. ຂະບວນການຝຶກແມ່ນມີການໃຊ້ຮູບພາບ, ບົດສະເໜີ, ກຳລະນິສຶກສາ, ຍົກບັນຫາຕົວຈິງມາສົນທະນາ ແລະ ໃຊ້ເກມທີ່ພົວພັນກັບຫົວຂໍ້ການຝຶກເຂົ້າໃນກົດຈະກຳ. ຜູ້ສຳພາດບອກວ່າ ຂະບວນການທັງໝົດນີ້ແມ່ນເໝາະສົມ, ເຂົ້າໃຈງ່າຍ ແລະ ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກຈາກໂຄງການ ແລະ ເມືອງ ມີການອະທິບາຍຈະແຈ້ງ, ຊັດເຈນ, ເປັນ ກັນເອງ. ຜູ້ສຳພາດຍັງແລກປ່ຽນ ວ່າເຂົາເຈົ້າສາມາດນຳເອົາຄວາມຮູ້ໄປໃຊ້ແຍ້ງກັບຄອບຄົວຂອງຕົນໄດ້.

ການຮັບຮູ້ສິດຕາມປະເພນີ ແລະ ເຂົ້າໃຈກົດໝາຍທີ່ດິນ ເປັນຄວາມຮູ້ໃໝ່ໆ ຂອງຊາວບ້ານ ທີ່ລົງໄປສຶກສາ. ທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ ທີ່ສົນທະນານຳບອກວ່າ ເມື່ອກ່ອນບໍ່ຮູ້ວ່າອັນໃດແມ່ນສິດຕາມປະເພນີ, ສິດການມອບໂອນ, ການເສຍສິດ, ການສືບມູນ, ພັນທະຕ່າງໆ ແລະ ອື່ນໆ. ການມີສິດ ຫຼື ໄດ້ສິດຕາມປະເພນີ ເປັນສິ່ງທີ່ຊາວບ້ານປະຕິບັດກັນມາດົນ ແລ້ວ ດັ່ງອຳນາດການປົກຄອງບ້ານຍອດຖືກມາວ່າ

**ຜ່ານມາ ເລື່ອງສິດຕາມປະເພນີເຄີຍປະຕິບັດ
ແຕ່ບໍ່ຮູ້ວ່າກົດໝາຍ ຮັບຮູ້ສິດນີ້, ເມື່ອມີຝຶກອົບຮົມ
ພວກເຮົາຈຶ່ງຮຽນຮູ້ ເປັນສິດຮັບຮູ້ຕາມກົດໝາຍ ແລະ
ປະຊາຊົນກໍ່ເຂົ້າໃຈເຊັ່ນກັນ .**

ກຸ່ມຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງ ບ້ານອື່ນໆ ຕ່າງກໍ່ແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນຄ້າຍໆ ກັນ.

ເມື່ອຖາມກ່ຽວກັບສິດຕາມປະເພນີແມ່ນຫຍັງ ນອກຈາກກຸ່ມແມ່ຍິງ ເຜົ່າມົ້ງ ບ້ານຍອດຖືກແລ້ວ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຍິງຊາຍ ທີ່ໄດ້ຝຶກສາມາດອະທິບາຍ ແລະ ເຂົ້າໃຈເປັນອັນດຽວກັນ ດັ່ງທີ່ກຸ່ມແມ່ຍິງ ບ້ານ ຄັງໄຂ ກ່າວວ່າ: **“ສິດຕາມປະເພນີ
ແມ່ນການມີສິດຕິດີນທີ່ພໍ່ແມ່ປັນໃຫ້ ເຮົາສາມາດອອກເອກະສານໄດ້ ເພື່ອການມອບ
ສິດສືບຕໍ່ໃຫ້ລູກຫຼານ”**. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຍັງແລກປ່ຽນອີກວ່າ ການໄດ້ຮຽນຮູ້ກົດໝາຍທີ່ດິນ
ບໍ່ສະເພາະແຕ່ ຊ່ວຍ ໃຫ້ພວກເຂົາ ເຂົ້າໃຈເນື້ອໃນກົດໝາຍຫຼາຍມາດຕາເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າ
ເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບສິດໃນການ ປົກປ້ອງທີ່ດິນ ບໍ່ວ່າຈະເປັນດິນສ່ວນຕົວ ຫຼື ລວມໝູ່. ດັ່ງທີ່ ທ່ານ ນາງ ສົມຈັນ
ທັນທະພອນ, ບ້ານຄັງໄຂ, ອາຍຸ 46 ປີ ຜູ້ທີ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນ ບອກທີມງານພວກເຮົາວ່າ

**ເອື້ອຍໄດ້ໃຊ້ຄວາມຮູ້ ທີ່ໄດ້ຮຽນຈາກໂຄງການ
ກ່ຽວກັບ ສິດຕາມ ປະເພນີ ທີ່ລະບຸໃນກົດໝາຍທີ່ດິນ
ກັບຄູ່ກໍລະນີທີ່ເອົາດິນເອື້ອຍ ແລະ
ເອື້ອຍຈະບໍ່ຍອມເສຍດິນ ແລະ ຈະປົກປ້ອງ ດິນໄວ້ໃຫ້ລູກ .**

ການຮັບຮູ້ສິດຕາມກົດໝາຍເມື່ອທຽບໃສ່ລະຫວ່າງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍທີ່ສິນທະນານຳ ກຸ່ມແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າມຶ້ງ ບໍ່ຈື່ຂະບວນການ ແລະ ເນື້ອໃນຫົວຂໍ້ການຝຶກ. ຜູ້ສຳພາດບອກວ່າ ສາຍເຫດທີ່ບໍ່ຈື່ຂະບວນການ ແລະ ເນື້ອໃນ ເນື່ອງຈາກອຸປະສິກທາງດ້ານພາສາຊົນເຜົ່າ ແຕ່ກົງກັນຂ້າມ ແມ່ຍິງເຜົ່າລາວ ບ້ານຄັງໄຂ ສາມາດຈື່ຂະບວນການ ແລະ ເນື້ອໃນການຝຶກໄດ້ດີ. ແມ່ຍິງຈາກບ້ານລາດບວກແມ່ນມີຄວາມກະຕືລືລົ້ນໃນການເຂົ້າ ຮ່ວມການຝຶກອີກອີ່ມກົດໝາຍທີ່ດິນ ເນື່ອງຈາກຄວາມສົນໃຈໃນການປົກປ້ອງຊັບສິນທີ່ດິນຂອງຕົນ ແລະ ຄອບຄົວ. ຫຼັກຖານທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນຊັດເຈນກ່ຽວກັບຄວາມສົນໃຈຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ຜູ້ຊາຍ ກ່ຽວກັບຄວາມຮູ້ດ້ານກົດໝາຍ ທີ່ດິນຄື: ເວລາລົງເກັບກຳຂີ້ມູນກໍລະນີສຶກສາ ຢູ່ບ້ານ ລາດບວກ ເຖິງວ່າທາງເມືອງໄດ້ສົ່ງແຈ້ງການລ່ວງໜ້າ ແລະ ກຳນົດຈຳນວນຜູ້ສຳພາດ ທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ ແຕ່ຊາວບ້ານກໍຍັງຢືນຢັນວ່າຢາກເຂົ້າຮ່ວມການສິນທະນານຳ ເພື່ອຢາກໄດ້ຄວາມຮູ້ເພີ່ມເຕີມ ສະແດງວ່າການຝຶກອີກອີ່ມຂອງອົງການ ມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ຜ່ານມາ ແມ່ນສາມາດເຮັດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າ ເຫັນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງກົດໝາຍທີ່ດິນ ແລະ ພວກເຂົາຍັງຢາກຮູ້ຫຼາຍກວ່າເກົ່າ.

ຜູ້ຊາຍທັງສາມບ້ານທີ່ໄດ້ຝຶກແມ່ນມີຄວາມເຂົ້າໃຈດີ ແລະ ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານສາມາດເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍທີ່ໄດ້ຝຶກໃນການປະຊຸມປະຈຳເດືອນຂອງບ້ານໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ. ນອກຈາກນີ້ ຜູ້ຊາຍ ແລະ ແມ່ຍິງທີ່ຈື່ຂະບວນການໄດ້ດີໄດ້ເລົ່າຕໍ່ຊາວບ້ານຜູ້ອື່ນກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ພວກເຂົາໄດ້ຮຽນຮູ້ຈາກການຝຶກ. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ຜູ້ສຳພາດຍັງທີ່ເປັນຫົວໜ້າ ໜ່ວຍ ຍັງໄດ້ໃຫ້ຄຳເຫັນອີກວ່າ ເຂົາເຈົ້າສາມາດນຳເອົາທັກສະ ແລະ ວິທີການໃນການຝຶກນັ້ນໄປໃຊ້ໃນວຽກຂອງເຂົາເຈົ້າໃນບ້ານໄດ້ດີ ເປັນຕົ້ນແມ່ນ ການນຳພາສະມາຊິກກຸ່ມ ແລະ ໜ່ວຍຂອງເຂົາເຈົ້າໃນການເຮັດວຽກ ເຊັ່ນວ່າ ທັກສະໃນການເວົ້າວ່າ ກັບສະມາຊິກໃນກຸ່ມ ເພື່ອເຮັດແນວໃດໃຫ້ເຂົາເຈົ້າປະຕິບັດວຽກງານ ຕາມການສະເໜີຂອງບ້ານ.

2. ການຝຶກອີກອີ່ມການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ແລະ ການນຳໃຊ້ຂອງຄະນະໄກ່ເກ້ຍ

ຮູບແບບການຝຶກ ກ່ຽວກັບທັກສະການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ແມ່ນໄດ້ຈັດສະເພາະໃຫ້ແກ່ ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ ແລະ ສະມາຊິກໜ່ວຍໄກ່ເກ້ຍຂັ້ນບ້ານ ເຊິ່ງລວມທັງຫົວໜ້າສິ່ງຊາວ (ຫົວໜ້າເຜົ່າ). ການຝຶກແມ່ນຝຶກຮ່ວມກັບບ້ານອື່ນ ແລະ ຂະບວນການແມ່ນການຍົກບັນຫາຕົວຈິງມາເປັນບົດສິນທະນາ, ແຕ່ງເລື່ອງ ແລະ ສາທິດຕົວຈິງກ່ຽວກັບການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ. ຜູ້ສຳພາດບອກວ່າ ວິທີການຝຶກແມ່ນເໝາະສົມ ແລະ ເວລາເອົານຳໃຊ້ຕົວຈິງ ແມ່ນສາມາດໃຊ້ໄດ້ ເປັນຕົ້ນແມ່ນການແກ້ໄຂບັນຫາຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງບຸກຄົນພາຍໃນບ້ານ ທັງສາມບ້ານສຶກສາແມ່ນ ສາມາດໄກ່ເກ້ຍສຳເລັດພາຍໃນບ້ານເປັນສ່ວນຫຼາຍ. ການແກ້ໄຂຂອງ ຄະນະໄກ່ເກ້ຍແມ່ນໃຊ້ຮູບແບບການເຈລະຈາຮ່ວມຄູ່ກໍລະນີ ແບບປານີປະນອມ ແລະ ບໍ່ສາມາດໃຊ້ກົດໝາຍໂດຍເດັດຂາດ ເນື່ອງຈາກວ່າຂໍ້ຂັດແຍ່ງເຫຼົ່ານີ້ເກີດຂຶ້ນ ລະຫວ່າງ ພີ່ນ້ອງ ແລະ ຄົນບ້ານດຽວກັນ ທີ່ຍັງຖືວັດທະນາທຳການເຄົາລົບເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ.

ສ່ວນຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ຄະນະໄກ່ເກ້ຍບໍ່ສາມາດລຸລ່ວງໄດ້ ແມ່ນ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງບຸກຄົນໃນບ້ານ ແລະ ບຸກຄົນທາງນອກທີ່ມີດິນຢູ່ບ້ານ, ກຸ່ມບຸກຄົນໃນບ້ານ ແລະ ພາກເອກະຊົນ ແລະ ພາກລັດ. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນລັກສະນະແບບນີ້ ແມ່ນ

ທາງຄະນະໄກ່ເກ້ຍບ້ານ ສິ່ງຕໍ່ໃຫ້ກຸ່ມ ແລະ ເມືອງ ແຕ່ຂະບວນການແກ້ໄຂແມ່ນຊັກຊ້າຫຼາຍ, ເອກະສານສົ່ງໄປຫຼາຍປີແລ້ວ ແຕ່ຍັງບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າເທື່ອ. ສໍາລັບຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ລະຫວ່າງເຂດແດນບ້ານຕໍ່ບ້ານ ຄະນະໄກ່ເກ້ຍ ກັບບ້ານຄູ່ກໍລະນີຍັງບໍ່ສາມາດຕົກລົງກັນໄດ້ ແລະ ຍັງລໍຄອຍການລົງມາວັດແທກເຂດແດນ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາບ້ານຈາກຂັ້ນເມືອງ.

3. ສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ທາງອອກ

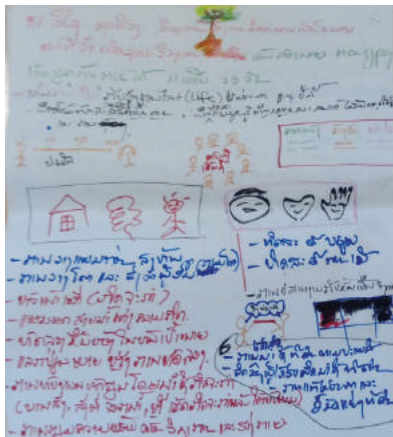
ຜູ້ສໍາພາດບອກວ່າ ການຮູ້ກົດໝາຍທີ່ດິນ ແລະ ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ມີຄວາມສໍາຄັນ ແລະ ຈໍາເປັນ ຕໍ່ປະຊາຊົນ ທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ, ທຸກເພດ ແລະ ຊັ້ນວັນນະທາງສັງຄົມ. ເນື່ອງຈາກແມ່ຍິງຊົນເຜົ່າຜູ້ທີ່ບໍ່ສາມາດເຂົ້າໃຈໄດ້ເຕັມທີ່ ເຊິ່ງອາດເຮັດໃຫ້ແມ່ຍິງ ມີໂອກາດເສຍສິດຕໍ່ກໍາມະສິດທີ່ດິນ ແລະ ລວມທັງປະຊາຊົນທີ່ບໍ່ໄດ້ຝຶກກໍ່ເຊັ່ນກັນ. ສະນັ້ນ, ອໍານາດການປົກຄອງບ້ານ ໄດ້ໃຫ້ຂໍຊື້ແນະນຳ ຄວນຝຶກຄວາມຮູ້ດ້ານກົດໝາຍທີ່ດິນໃຫ້ໝົດບ້ານ ດ້ວຍການຈັດເປັນຄຸ້ມ ຫຼື ຝຶກການເປັນຄູຝຶກ ໃຫ້ຄະນະບ້ານ ເພື່ອໃຫ້ເຂົາເຈົ້າສາມາດເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍໃຫ້ຊາວບ້ານ. ໂຄງການສາມາດຕິດຕາມຮ່ວມທຸກ 6 ເດືອນ ເປັນວິທີການທີ່ຄວນພິຈາລະນາ. ສໍາລັບການໄກ່ເກ້ຍຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ແມ່ນຢາກໃຫ້ມາເຮັດຕົວຈິງຮ່ວມກັບຄະນະໄກ່ເກ້ຍແລ້ວໃຫ້ການແນະນຳກັບທີ່. ສິ່ງທ້າທາຍໃນການໄກ່ເກ້ຍທີ່ພົບກໍ່ຄື ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ອີງໃສ່ຫຼັກການ ແລະ ລະບຽບກົດໝາຍຈົນເກີນໄປ ເຮັດໃຫ້ນຳໄປສູ່ຄວາມຫ່າງເຫີນຂອງຊາວບ້ານ ຫຼື ຄູ່ກໍລະນີ, ເຮັດໃຫ້ສາຍສໍາພັນ ແລະ ຄວາມສາມັກຄີພາຍໃນບ້ານຫຼຸດລົງ. ຄວາມບໍ່ເດັດຂາດຂອງອໍານາດ ການປົກຄອງແຕ່ລະຂັ້ນໃນການຕັດສິນຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ກາຍເປັນປັດໃຈທີ່ເຮັດໃຫ້ຂໍ້ຂັດແຍ່ງແກ່ຍາວ, ຖືກປ່ອຍປະລະເລີຍ ແລະ ສຸດທ້າຍເຈົ້າທຸກກໍ່ທ້ອງ ແລະ ບໍ່ຄິດຢາກທວງທາວຫຍັງອີກ ເພາະສະເໝີໄປຂັ້ນໃດກໍ່ໄດ້ຄໍາຕອບທີ່ຄົງເຄືອ ແລະ ບໍ່ເດັດຂາດ. ນອກຈາກນີ້ ຊາວບ້ານຍັງໃຫ້ຂໍຊື້ແນະນຳ ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ແມ່ນຢາກໃຫ້ອໍານາດການປົກຄອງບ້ານ ແລະ ຄະນະໄກ່ເກ້ຍ ເປັນຜູ້ຕັດສິນເດັດຂາດເລີຍ ເຖິງແມ່ນວ່າຄະນະໄກ່ເກ້ຍບໍ່ມີໜ້າໃນການຕັດສິນຕາມກົດໝາຍກໍ່ຕາມ. ຊາວບ້ານພ້ອມທີ່ຈະຍອມຮັບການຕັດສິນນັ້ນໆ ຈະໄດ້ ຫຼື ເສຍກໍ່ຕາມ, ເພາະປະສົບການຂອງເຂົາເຈົ້າແມ່ນ ການສົ່ງເອກະສານໄປຫາກຸ່ມໃຊ້ເວລາດົນ ແລະ ບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າຫຍັງ.

ສ່ວນເວລາການຝຶກອົບຮົມແຕ່ລະຫົວຂໍ້ ຄວນເພີ່ມເວລາຂຶ້ນ. ການຝຶກສອງວັນໜ້ອຍຫຼາຍ ຢາກໃຫ້ທຸກຄົນມີໂອກາດໄດ້ເວົ້າ ແລະ ສົນທະນາ, ຜູ້ທີ່ບໍ່ກ້າເວົ້າ ກໍາລັງລົງເຄີຍ ພັດຈິບການຝຶກກ່ອນ. ວິທີການຝຶກທີ່ຜ່ານມາດີແລ້ວ ແຕ່ຢາກໃຫ້ເພີ່ມຮູບພາບ, ແຈກຍ້າຍປຶ້ມກົດໝາຍ ແລະ ຈັດການປະຊຸມແບບນັ່ງຢູ່ບ້ານ.

. ຜົນການຝຶກອົບຮົມຂອງໂຄງການ ໄລຟ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ຜູ້ ເຂົ້າຮ່ວມ

ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການສຶກສາຈາກທ້ອງຖານເມືອງ ແລະ ພະນັກ ງານ
ອົງການ ມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ໃຫ້ສຽງເປັນອັນ ດຽວກັນ
ວ່າ: ການຝຶກທີ່ໂຄງ ການໄລຟຈັດໃຫ້ ເປັນວິທີ ການທີ່ບໍ່
ເຄີຍຝຶກໃສ່ມາກ່ອນ ແລະ ເປັນການ ຝຶກທີ່ໃຫ້ ທັກສະ ການ
ເປັນຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ດ້ວຍການສາ ມາດ ນຳໃຊ້ໄດ້
ຫຼາກຫຼາຍວິທີ ແລະ ການວິເຄາະ ດ້ວຍການ ເບິ່ງຈາກຫຼາຍ
ຊ່ອງທາງ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງໝົດສາມາດ ບັນຍາຍ ແລະ
ແຕ້ມວິທີການ ການຝຶກໄດ້ເປັນຢ່າງດີ ດັ່ງ ສະແດງ ໃນຮູບແຕ້ມ
(ຮູບ 8) ຂອງຜູ້ເຂົ້າ ຮ່ວມທ່ານນຶ່ງ ກ່ຽວກັບຂະບວນການຝຶກ
ໃຫ້ກັບທີມງານສຶກສາ ເວລາ ສຳພາດເກັບກຳ ຂໍ້ມູນໃນຄັ້ງນີ້.
ການຝຶກອົບຮົມຂອງໄລຟ ໄດ້ສົ່ງຜົນຕໍ່ ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ໃຫ້ກັບທີມງານເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍຂັ້ນ ບ້ານ ຂອງອົງການ
ແລະ ຄູ່ຮ່ວມງານ ພາກລັດຂັ້ນເມືອງ ດັ່ງຂໍ້ຄວາມ ແລະ ສຽງຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຂ້າງລຸ່ມນີ້:

ຮູບ 8: ພາບວາດຂະບວນການຝຶກອົບຮົມ

- **ເພີ່ມທັກສະການເຮັດວຽກເປັນທີມ:** ກ່ອນການຝຶກ ທີມງານຍັງບໍ່ທັນມີການກະກຽມທີມໄດ້ດີເທົ່າທີ່
ຄວນ ແຕ່ ຫລັງການຝຶກ ເຮັດໃຫ້ທີມງານມີການປະສານງານກັນຫຼາຍຂຶ້ນ, ມີການແບ່ງໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ
ພາຍໃນທີມ, ມີການວາງແຜນລະອຽດ, ກະກຽມກົດຈະກາທີ່ຕົນຮັບຜິດຊອບ ແລະ ການແລກປ່ຽນຄວາມຮັບ
ຜິດຊອບ ພາຍໃນທີມງານ. ທັກສະການເຮັດວຽກເປັນທີມ ເປັນທັກສະຫຼັກອັນດັບນຶ່ງທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມບອກ
ວ່າໄດ້ໃຊ້ ໃນການເຮັດວຽກຫຼາຍທີ່ສຸດ;
- **ເພີ່ມທັກສະການປະເມີນຕົນເອງ ແລະ ສະແຫວງຫາຄວາມຮູ້ໃຫມ່:** ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມລາຍງານວ່າ
ການວິເຄາະ ໃນຫຼາກຫຼາຍມຸມມອງ ລວມທັງການສະທ້ອນກັບຕົວເອງ ແມ່ນບໍ່ເຄີຍຝຶກມາກ່ອນ ແລະ
ການຝຶກຄັ້ງນີ້ເປັນຄັ້ງ ທຳອິດ ທີ່ໄດ້ເປີດກ້ວາງວິທີຄິດຂອງຕົນ ດັ່ງ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທ່ານນຶ່ງກ່າວວ່າ

**ກ່ອນການຝຶກອົບຮົມກັບທີມໄລຟ
ຂ້ອຍໝັ້ນໃຈທີ່ສຸດວ່າຂ້ອຍຮູ້ຫຼາຍ ແຕ່ຫຼັງການຝຶກເຮັດໃ
ຫ້ຂ້ອຍສາມາດວິເຄາະຕົວເອງ ຈິ່ງຮູ້ໄດ້ວ່າ ຂ້ອຍບໍ່ຮູ້ດີ ແລະ
ຍັງຕ້ອງໄດ້ຮຽນຮູ້ຫຼາຍຢ່າງ ທ່ານ ຄຳຫຼ້າ ສີບົວທອງ,
ຮອງໜ່ວຍງານໂຄສະນາ, ຫ້ອງການຍຸຕິ ທຳເມືອງ ແປກ.**

- **ເພີ່ມທັກສະການເປັນຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ:** ຮູບແບບການເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍ ທີ່ຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນປະ
ຕິບັດຜ່ານ ມາຄີ ການອ່ານແຕ່ລະມາດຕາຂອງກົດໝາຍໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຟັງ ຫຼັງການຝຶກກັບໄລຟ ເຮັດໃຫ້ພວກ
ເຂົາມີ ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບທັກສະ ແລະ ການກຽມພ້ອມຫຼາຍຂຶ້ນ ດັ່ງ

ທ່ານ ນາງ ພວງເພັດ ດວງພະຈັນ, ວິຊາການ ຈາກ ຫ້ອງການກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ເມືອງແປກ ແລກປ່ຽນວ່າ ການຝຶກເຮັດໃຫ້ຂ້ອຍມີທັກສະຫຼາຍຂຶ້ນ ເປັນຕົ້ນແມ່ນ ການວາງໂຕເວລາຂຶ້ນເວທີ, ການເວົ້າ, ການຕອບ, ການແລກປ່ຽນ ແລະ ການກະກຽມ ຄວາມພ້ອມເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາສະເພາະໜ້າ... ;

- **ເພີ່ມຄວາມໝັ້ນໃຈໃນຕົວເອງ:** ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການສຶກສາທັງໝົດບອກວ່າ ການຝຶກຈາກໄລຟ ເພີ່ມຄວາມໝັ້ນ ໃຈໃຫ້ກັບຕົວເອງໃນການອໍານວຍຄວາມສະດວກ ດັ່ງຜູ້ສຳພາດທັງໝົດ ກ່າວວ່າ:

ການຝຶກຂອງ ໄລຟ ເຮັດໃຫ້ຕົນເອງມີຄວາມໝັ້ນໃຈໃນການເຮັດວຽກ, ກ້າຖ່າຍທອດຄວາມຮູ້ສູ່ຜູ້ອື່ນ ແລະ ໝັ້ນໃຈໃນການສົນ ທະນາ ດ້ານກົດໝາຍກັບຜູ້ອາຸໂສໃນບ້ານ;

- **ເຂົ້າໃຈກົດໝາຍ ແລະ ວິທີການເຜີຍແຜ່ໃນຊຸມຊົນທີ່ເໝາະສົມ:** ການເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍ ຜ່ານມາເປັນໜ້າທີ່ ຫຼັກຂອງຫ້ອງການຍຸຕິທຳ ແຕ່ກິດຈະກຳໂຄງການ ແມ່ນທຸກພາກສ່ວນຄູ່ຮ່ວມງານພາກລັດມີໜ້າທີ່ໃນການ ເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍ ດ້ວຍການເຮັດວຽກເປັນທີມ ແລະ ແບ່ງກຸ່ມຮັບຜິດຊອບ. ການຝຶກຂອງໄລຟ ບໍ່ພຽງແຕ່ສ້າງ ຄວາມສາມາດທາງດ້ານທັກສະການເປັນຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນທຸກທ່ານສະທ້ອນອອກມາວ່າ ເປັນການຊ່ວຍເພີ່ມຄວາມຮູ້ດ້ານກົດໝາຍ ທີ່ສາມາດເອົາໄປເຜີຍແຜ່ໃນຊຸມຊົນໄດ້

ດັ່ງ ທ່ານ ນາງ ມິລາວັນ ນວນທາສີ, ຮອງປະທານ ສະຫະພັນແມ່ຍິງເມືອງແປກ ກ່າວວ່າ: ການຝຶກກັບໄລຟ ແມ່ນໃຫ້ ຄວາມຮູ້ທາງ ດ້ານກົດໝາຍແກ້ຂ້າພະເຈົ້າ ເປັນຕົ້ນແມ່ນກົດໝາຍທີ່ດິນ, ສິດໃນການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ສິດສືບ ທອດ ຄວາມຮູ້ເຫຼົ່ານີ້ຊ່ວຍໃນ ການເຮັດວຽກງານຂອງແມ່ຍິງໃນການປົກປ້ອງກຳມະສິດທີ່ດິນຂອງແມ່ຍິງ ແລະ ເດັກ ແລະ ການຝຶກຍັງຮູ້ວິທີການເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍທີ່ເໝາະສົມ ກັບຊຸມຊົນ ;

- **ເພີ່ມຄຸນນະພາບໃນການເຮັດວຽກ ແລະ ສ້າງບຸກຂະລາກອນພາກລັດ:** ຈາກການຝຶກ ທີ່ສ້າງຄວາມສາມາດ ໃນການເຮັດວຽກເປັນທີມ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການເປັນຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ເຊິ່ງເປັນການສ້າງ ທັກສະໃຫ້ແກ່ພະນັກງານໃນການເຮັດວຽກດີຂຶ້ນ ດັ່ງ ທ່ານ ນາງ ອາລິມະປະດິດ ພິມຈຳປາ, ຫົວໜ້າໜ່ວຍງານ ສົ່ງເສີມ ຍຸຕິທຳຮາກຖານ, ຫ້ອງການຍຸຕິທຳເມືອງແປກ ກ່າວວ່າ: “ຄວາມສາມາດໃນການບັນຍາຍ ບົດຮຽນ, ຄວາມກ້າຫານໃນການປະຕິບັດວຽກງານ ເຮັດໃຫ້ມີປະສິບການຫຼາຍຂຶ້ນ ສົ່ງຜົນໃຫ້ການເຜີຍແຜ່

ກົດໝາຍ ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ລູດຜ່ອນຂີ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນໃນຊຸມຊົນລົງ”. ນອກຈາກນີ້ຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຍັງແລກປ່ຽນອີກວ່າ ການຝຶກອົບຮົມຈາກໄລຟ ເປັນການສ້າງຄວາມສາມາດຂອງພະນັກງານ ດັ່ງ ທ່ານ ວຽງຄຳຈັນທະລັງສີ, ວິຊາ ການ ຈາກຫ້ອງວ່າການ ເມືອງແປກ ກ່າວວ່າ: “ການຝຶກເຮັດໃຫ້ຕົນເອງມີຄວາມກ້າຫານ ເຊິ່ງເປັນການສ້າງ ບຸກຂະລາກອນໃຫ້ກັບຫ້ອງການ”.

ຮູບ 9: ທີມງານຈາກເມືອງ ແລະ ອົງການ MCC ©ພັດສາຄອນ

- **ເພີ່ມຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ການສະຫວ່າງຫາຄວາມຮູ້ດ້ານກົດໝາຍຂອງຊຸມຊົນ:** ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຝຶກອົບຮົມ ຈາກ ທີມໄລຟ ທີ່ໄດ້ສຳພາດ ລາຍງານເປັນສຽງດຽວກັນວ່າ: “ການນຳໃຊ້ຂະບວນການ ແລະ ທັກສະທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ໃນການເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍຂັ້ນບ້ານ ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນມີຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບເລື່ອງທີ່ດິນ ເພີ່ມຂຶ້ນ, ຮູ້ບັນຫາ ແລະ ມີຄວາມກ້າໃນການສະເໜີບັນຫາກັບໜ່ວຍງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຫຼາຍກວ່າເກົ່າ”. ທີມງານສຶກສາເຫັນໄດ້ ສິ່ງທີ່ຜູ້ສຳພາດລາຍງານ ຈາກສະພາບການຕົວຈິງເວລາລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນຂັ້ນບ້ານ ທີ່ມີປະຊາຊົນຫຼາຍທ່ານກ້າໃນ ການສະແດງຄວາມຄິດຕົນເອງ ເຊັ່ນ: ການຕັ້ງຄຳຖາມ, ການຕອບຄຳຖາມ, ການໃຫ້ຂໍ້ມູນດ້ວຍຮູບການ ພັນລະນາ ທີ່ສື່ເຖິງເຫດການຕົວຈິງ. ເຊິ່ງພວກເຂົາບອກວ່າ: ເມື່ອກ່ອນບໍ່ຮູ້ຈະເຮັດແນວໃດ, ສະເໝີຫາ ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານກໍບໍ່ໄດ້ຄຳຕອບທີ່ແນ່ນອນ ແລະ ບໍ່ກ້າທີ່ຈະດຳເນີນຂັ້ນຕໍ່ໄປ ແຕ່ຫລັງການຝຶກ ກັບທີມງານເມືອງ ແລະ ອົງການ ມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ເຮັດໃຫ້ຮູ້ສິດຕໍ່ກຳມະສິດທີ່ດິນຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ສາມາດສົ່ງຂໍ້ມູນໃຫ້ຊາວບ້ານຄົນອື່ນຕໍ່.

ສະຫຼຸບແລ້ວ ຈາກການສຳພາດທີມງານເມືອງ, ພະນັກງານອົງການມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ແລະ ຊາວບ້ານ ເຫັນໄດ້ວ່າ ການຝຶກອົບຮົມຂອງ ໂຄງການ ໄລຟ ບໍ່ພຽງແຕ່ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງທາງດ້ານທັກສະການເປັນຜູ້ອ່ານວຍຄວາມສະດວກ ໃນການເຜີຍແຜ່ກົດໝາຍເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງສາມາດສົ່ງຜົນກະທົບທາງບວກກັບຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຝຶກອົບຮົມ ໃນຄວາມ ສາມາດ

ວິເຄາະບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຊຸມຊົນ ແລະ ວິເຄາະ, ປະເມີນຄວາມສາມາດ ແລະ ການກຽມພ້ອມຂອງຕົນເອງໃຫ້
ເໝາະກັບສະພາບໃນຊຸມຊົນ, ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ເຫັນໄດ້ຈາກການລາຍງານດ້ານຄຸນນະພາບການສົ່ງຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບ
ກົດໝາຍ ໃນຊຸມຊົນທີ່ຊຸມຊົນມີຄວາມເຂົ້າໃຈຕໍ່ກັບກົດໝາຍທີ່ດິນໃນໃນຫົວຂໍ້ທີ່ໄດ້ຝຶກ ແລະ ລວມທັງຂະບວນການ
ແກ້ໄຂ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ດິນທີ່ຊາວບ້ານປະເຊີນ.

ໂຄງການສຳເລັດ
ການສູນກາງກັບທິດ
LIFE

ສະຫະພາບເອີລົບ
European Union

MCC

ຄຳຂອບໃຈ

ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ຈະບໍ່ສາມາດບັນລຸໄດ້ ໂດຍປາສະຈາກການຮ່ວມມື ແລະ ແລກປ່ຽນປະສົບການ ຈາກຊາວບ້ານ ທັງຍິງ ແລະ ຊາຍ, ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງຂໍຂອບໃຈເປັນຢ່າງສູງໃນການຮ່ວມມື ແລະ ການຕ້ອນຮັບທີມງານສຶກສາດ້ວຍຄວາມອົບອຸ່ນ. ຂໍຂອບໃຈຄູ່ຮ່ວມງານ ພະນັກງານພາກລັດທັງ 05 ຫ້ອງການ ທີ່ສະລະເວລາມາແລກປ່ຽນບົດຮຽນຈາກການຝຶກອົບຮົມ, ການນຳໃຊ້ ແລະ ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການປະສານງານກັບອົງການທ້ອງຖິ່ນຂັ້ນເມືອງ ແລະ ຂັ້ນບ້ານ ແລະ ພ້ອມ ທັງລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນນຳຢ່າງໃກ້ຊິດ ເປັນຕົ້ນແມ່ນ ຕາງໜ້າຈາກຫ້ອງການ ສະຫະພັນແມ່ຍິງ ເມືອງ ແປກ, ທ່ານ ນາງ ມິລາວັນ ນວນທາສີ, ຮອງປະທານ ສະຫະພັນແມ່ຍິງເມືອງ ແລະ ຕາງໜ້າຈາກຫ້ອງການ ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ເມືອງ ແປກ, ທ່ານ ຈັນພູ ວິໄລວົງ, ຫົວໜ້າໜ່ວຍງານກວດກາປ່າໄມ້. ພ້ອມດຽວກັນນີ້ ກໍຂໍຂອບໃຈມາຍັງ ພະນັກງານອົງການ ນິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ ເຊັ່ນ ທ່ານ ພູເງິນ ໄຊປະເສີດ, ຫົວໜ້າທີມງານໂຄງການ, ທ້າວ ວິໄຊ ສຸດທິວົງ ແລະ ທ້າວ ສຸກປະເສີດ ສີສຸນທອນ, ວິຊາການໂຄງການ ທີ່ໃຫ້ຄວາມສະດວກທຸກຢ່າງໃນການລົງພື້ນທີ່ ແລະ ເກັບກຳຂໍ້ມູນພາກ ສະໜາມ. ທີ່ສຳຄັນ ຂໍຂອບໃຈ ທີມງານໂຄງການ ໄລຟ ເຊັ່ນ ເລໂນ່ນ ບຸນເພັງ ແລະ ວິສຸດາ ແກ້ວເມືອງທອງ ໃນການ ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ປະກອບສ່ວນໃນການຂຽນບົດລາຍງານ.

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ 1: ຈຳນວນຜູ້ສຳພາດ

ອົງການ ແລະ ພາກລັດ	ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການຝຶກ		ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມການຝຶກ		ລວມ
	ແມ່ຍິງ	ຜູ້ຊາຍ	ແມ່ຍິງ	ຜູ້ຊາຍ	
ອົງການມິດຕະພາບເມັນໂນນາຍ		4			4
ກະສິກຳແລະປ່າໄມ້	1	2			3
ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ສິ່ງແວດ ລ້ອມ		1			1
ຍຸຕິທຳ	1	1			2
ສະຫະພັນແມ່ຍິງ	1				1
ຫ້ອງການປົກຄອງ		1			1
ລວມ I:	3	9			12
ບ້ານ	ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການຝຶກ		ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມການຝຶກ		ລວມ
	ແມ່ຍິງ	ຜູ້ຊາຍ	ແມ່ຍິງ	ຜູ້ຊາຍ	
ບ້ານ ຄັງໄຂ					
ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ	2	2			4
ສົນທະນາກຸ່ມ	5	4			9
ສຳພາດບຸກຄົນ	1				1
ບ້ານ ຍອດງື່ມ					
ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ	1	5			6
ສົນທະນາກຸ່ມ	5	2	2	4	13
ສຳພາດບຸກຄົນ	1	1			2
ບ້ານ ລາດບວກ					
ອຳນາດການປົກຄອງບ້ານ	4	3	0	1	8
ສົນທະນາກຸ່ມ	6	2	21	12	41
ສຳພາດບຸກຄົນ	0		0		0
ລວມ II:	25	19	23	17	84
ລວມ I+II:	28	28	23	17	96
ລວມແມ່ຍິງ:	51				
ລວມຜູ້ຊາຍ:		45			

ເອກະສານຊ້ອນທ້າຍ 2: ເອກະສານທີ່ດິນ (ຈາກຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມສຳພາດ)

ເອກະສານທີ່ດິນ/ບ້ານ	ຍອດງື່ມ (ຈ/ນ =13)	ຄັງໄຂ (ຈ/ນ =9)	ລາດບວກ (ຈ/ນ =41)	ລວມ
ໃບຕາດິນ	9	2	3	14
ໃບແຈ້ງເສຍອາກອນທີ່ດິນ	26	11	83	120
ບໍ່ມີເອກະສານ/ບໍ່ເສຍອາກອນ	3	4	27	34

ໂຄງການສົ່ງເສີມ
ການຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບທີ່ດິນ
LIFE

ສະຫະພາບເອີຣົບ
European Union

